

**Milko Brković: *DIPLOMATIČKI ZBORNIK
SREDNJOVJEKOVNIH HUMSKIH I BOSANSKIH
ISPRAVA DUBROVNIKU, Mostar, 2011.***

Prijatno se osjeća svaki onaj koji čita nove knjige iz historije srednjovjekovne Bosne i Hercegovine koje demantiraju sumornu stvarnost, posebno kada je knjiga o bliskim predjelima kao što je knjiga *Diplomatički zbornik srednjovjekovnih humskih i bosanskih isprava Dubrovniku* autora prof. dr. sc. Milka Brkovića, koji kroz dokumente (ukupno je obrađeno njih 274) ukazuje na višeslojne veze i odnose dvaju najbližih susjeda, srednjovjekovne Bosne i Dubrovnika. Knjiga je, može se reći, prvijenac u bogatoj historiji historiografije Bosne i Hercegovine u srednjem vijeku, posebno bitna za šire i dublje istraživanje historije i njenih posebnih, često neshvatljivih dilema. Knjiga koja je sada pred nama pravi je dokaz vrijednosti historijskog zanata, tog krunskog svjedoka našeg postojanja, ali i esencijalne potvrde kojom se može, treba i mora definirati nauka o prošlosti, kao i tehnika prikupljanja historijskih izvora, ali i ono što se u modernom jeziku kaže njihova transparentnost sa sadašnjošću.

Možda kao opravdanje da se istakne činjenica da se ovdje i povodom ove knjige iznosi mišljenje prema kvalitetu istraživanja ukupne prošlosti Bosne i Hercegovine, kao i mnogo šire, koje je ohrabreno iskustvom velikana mediavelistike, Fernana Braudela, koji odnos historije, tj. prošlosti, sadašnjosti i temporalnosti definira sljedećom rečenicom: "U svakom historijskom radu razlaže se proteklo vrijeme, i u zavisnosti od, u većoj ili manjoj mjeri svjesnih historičarevih osobnih osobitih sklonosti, izdvaja se jedna od kronoloških stvarnosti od kojih se ono sastoji."

Mora se napraviti neophodna distinkcija u definiranju temata knjige *Diplomatički zbornik srednjovjekovnih humskih i bosanskih isprava Dubrovniku*, posebno što se tu kazuje i o generičkoj vezi, odnosu, podudarnosti, ali i preplitanju dva stanja u historiji, gdje se slika i veza Dubrovačke republike projicira prema srednjovjekovnoj Bosni i Hercegovini, po principu uzajamnosti i razumijevanju svega onoga što se

može naći u historijskoj dokumentaciji. U tom i takvom odnosu često je riječ o složenim, čak višeslojnim i po mnogočemu ključnim momentima koji su od pomoći da se identificiraju i prepoznaju odnosi (politički, ekonomski, društveni, vjerski, socijalni) te ustanove neminovne veze Dubrovnika, Huma i Bosne kroz dugi period historijskog trajanja. Samo da se ukaže: prva isprava datira iz 1151. godine, a posljednja je iz XVI stoljeća.

Treba napomenuti da je ovo prva zbirka relevantnih dokumenata o odnosima Dubrovnika sa susjedima, složena po svim relevantnim historijskim i paleografskim principima, te osim nekoliko sporadičnih zbirki historijskog materijala u tri vijeka istraživanja historije srednjovjekovne Bosne i Hercegovine, to bi bilo sve što kazuje o odnosima ova dva individualiteta.

Govoriti o knjizi prof. dr. sc. Milka Brkovića *Diplomatički zbornik srednjovjekovnih humskih i bosanskih isprava Dubrovniku* a ne ukazati na ukupan znanstveni doprinos ovog autora bosanskohercegovačkoj srednjovjekovnoj historiji značilo bi lišiti čitaoca ove knjige pravog ključa za razumijevanje jednog od najneobičnijih i najsloženijih oblika rada na historijskom štitu. Ovdje je riječ o zbirci relevantnih historijskih dokumenata prvog reda kojom pažljiv i revnoman čitalac dobija pravilnu i preciznu informaciju i stječe tačan utisak da je Dubrovnik imao i zauzimao ključno i centralno mjesto u srednjovjekovnom Humu i Bosni. A to samo potvrđuje da je prikupljanje i objavljivanje historijskih dokumenata (u ovom slučaju isprava) složeno i sadržajno i tematski i suštinski te da bi njihova pravovaljanost utjecala da se prodrije u njene tanahne, često neshvatljive i, zašto ne reći, ponekad neprihvatljive nizove i rezove. Koliko je samo potrebno znanja, umješnosti i upornosti da se prikupe sve isprave, listine ili povelje, da se prevedu, ponekad da se pretresu sva mišljenja u literaturi o njima i na kraju hronološki izlože kao relevantno i važno za razumijevanje određenih odnosa...

Kada se govori o ovoj knjizi, teško se može izbjeći nizanje niske od vrijednosti kojim se autor i njegovo djelo s pravom trebaju ponositi, svim onim što je stalo u ove 254 stranice između korica. Radi se o temeljnoj zbirci diplomatičke građe složenoj prema svim respektabilnim metodama moderne historijske nauke.

Knjiga *Diplomatički zbornik srednjovjekovnih humskih i bosanskih isprava Dubrovniku* Milka Brkovića pisana je na osnovi dugogodišnjeg autorova diplomatičkog i paleografskog rada te omogućuje uvid u izvornu

diplomatičku građu na osnovi koje današnji istraživači mogu rekonstruirati odnos srednjovjekovnog Huma, Bosne i Dubrovnika s kojima su, prema relevantnoj diplomatičkoj građi bili neraskidivo povezani. Knjiga je od izuzetne pomoći za dalja, temeljna istraživanja te se toplo preporučuje kao osnov za paleografske, diplomatičke, ali i historijske studije.